

Patrick Modiano. *Voyage de noces*. Gallimard

Patrick Modiano is de beheerder van een schimmenmuseum. Zijn personages doen maar half aan het leven mee, ze zijn bezig zich terug te trekken: het verleden is hun eigenlijke bestemming. Op zoek naar dat verloren paradijs bewegen ze zich in de marge van het heden, ze doden de tijd, het oog gericht op wat voorbij en onbereikbaar is. Maar ze koesteren niet de illusie hun bestemming ooit te zullen bereiken. Aan een denkbeeldige grensoverschrijding hebben ze genoeg, al zal hun melancholie er niet minder van worden.

In het meinumnummer van *Lire*, Bernard Pivots literaire tijdschrift voor het grote publiek, stond een reportage over Modiano, waarin de dood van zijn jongere broer Rudy (1957) beslissend wordt genoemd voor het latere literaire werk. Inderdaad is het opvallend hoe vaak in Modiano's romans sprake is van verlies. Maar het zou zonde zijn alles tot een biografisch gegeven te herleiden; daarvoor slaagt Modiano er te goed in aan dat verlies een algemene betekenis te geven, die in elke roman een nieuwe concrete gedaante aanneemt.

In zijn meest recente roman *Voyage de noces* gaat het in het bijzonder om een verlies van onschuld. Een onschuld die door de verteller wordt geprojecteerd op het zestienjarige meisje Ingrid en haar vriend Rigaud, die tijdens de oorlog uit Parijs naar de Côte d'Azur zijn gevlucht. In het hotel te Juan-les-Pins vertellen ze op „huwelijksreis" te zijn. Een bruikbaar alibi, maar het is ook een beetje waar (ze trouwen zelfs met elkaar, zij het alleen voor de kerk): het verblijf aan zee heeft iets van een idylle in een kwaadaardige wereld, waar zij zelf trouwens ook mee te maken hebben gehad. Want het geld voor de reis, zo blijkt later, heeft Rigaud verkregen door de inboedel van zijn moeders appartement te verkopen aan „bevriende" zwarthandelaren.

De combinatie van idyllische onschuld en louche praktijken komt vaker voor bij Modiano, het meest extreem in het scenario dat hij samen met Louis Malle schreef voor diens film *Lacombe Lucien*, waarin een jonge „milicien" en een ondergedoken joods meisje op elkaar verliefd worden en in gezelschap van de grootmoeder van het meisje proberen te vluchten. Dat het hun niet lukt, bevestigt alleen maar het precaire karakter van de idylle. De gelukkige momenten zijn nooit onbedreigd en ontlonen daar misschien wel hun grootste waarde aan.

Modiano's nieuwe roman begint met de zelfmoord van een aanvankelijk anonieme Franse vrouw in Milaan. Al gauw blijkt zij dezelfde te zijn als Ingrid, wier oorlogsavonturen de verteller vervolgens met veel inlevingsvermogen en weinig feiten zal proberen te reconstrueren. In de jaren na de oorlog moet er veel zijn misgegaan. Wat precies, blijft onduidelijk, maar zeker lijkt te zijn dat wroeging om wat er tijdens de oorlog is gebeurd de doorslag heeft gegeven. Ook aan Ingrids kant kent de idylle een schaduwzijde: voor Rigaud heeft zij namelijk haar vader (een uit Oostenrijk afkomstige joodse arts, die onder valse naam in een Parijse kliniek werkte) in de steek gelaten die daarna door de politie was gearresteerd, misschien wel op grond van de advertentie waarmee hij zijn dochter had proberen terug te vinden.

Het verhaal van Ingrid en Rigaud is maar één element in deze roman, die tamelijk ingewikkeld in elkaar zit. Het verhaal wordt verteld door een zekere Jean, van beroep „explorateur” en maker van documentaire films. Als de roman begint, heeft hij zojuist besloten zijn beroep eraan te geven; hij vliegt niet naar Rio de Janeiro, waar een filmploeg op hem zit te wachten, maar hij vertrekt zonder iemand op de hoogte te stellen naar Milaan en duikt bij terugkeer onder in Parijs. Jean heeft het gevoel zijn bestemming op de een of andere manier te zijn misgelopen, zijn werk bevredigt hem niet meer, zijn vrouw houdt het met zijn beste vriend, en naarmate de gevoelens van leegte en spijt krachtiger worden, moet hij vaker terugdenken aan Ingrid en Rigaud, die hij twintig jaar eerder (toen zij ongeveer vijfenveertig waren) aan de Côte d'Azur heeft ontmoet.

Op de van hem bekende terughoudende manier wordt die ontmoeting door Modiano beschreven. Er gebeurt eigenlijk niets. Jean wordt als jonge lifter door het echtpaar meegenomen, ze spelen kaart, zitten op het terras, houden zich „dood” voor opdringerige, feestvierende burens en Jean gaat de volgende dag met Ingrid mee uit winkelen, waarbij hij voor het eerst van zijn leven de gewaarwording heeft „onder iemands bescherming” te staan.

Van zijn eigen ouders zegt Jean dat zij „altijd een pensioonaat of een verbeteringsgesticht hadden gezocht om zich van mij te ontdoen”. Ook dat zal de lezers van Modiano's eerdere werk vertrouwd in de oren klinken. Vaders en moeders zijn in zijn romans meestal de grote afwezigen; hun kinderen zijn wel naar hen op zoek, maar lopen grif de kans bij plaatsvervangers terecht te komen, zoals Jean bij Ingrid en Rigaud. Hoewel het nergens met zoveel woorden wordt gezegd, is hij het kind dat uit hun huwelijksreis geboren had moeten worden.

In Parijs probeert hij, ondergedoken doch weldra door vrouw en vrienden teruggevonden, de sporen van zijn verloren „ouders” na te gaan. Ingrid is dood, maar Rigaud moet ergens in de stad nog een appartement bezitten. Jean weet een appartement dat aan een „Monsieur Rigaud” toebehoort te vinden en kan het via de conciërge onderhuren; de eigenaar heeft zich er toch al in geen jaren meer laten zien. Daar dwaalt Jean rond in zijn herinneringen en schraapt alles bij elkaar wat hij van Ingrid (die hij naderhand nog een keer, in Parijs, heeft ontmoet) te weten is gekomen. Geobsedeerd door de afwezige, woekerend met de feiten, schrijft hij aan haar „biografie” - een soort Sisyfusarbeid, een schim waardig. En zonder dat het helpt zijn melancholie te verdrijven. Het verleden bedrukt iemand met het klimmen der jaren niet minder maar meer, realiseert hij zich op de laatste bladzijde van de roman.

Hetzelfde moet voor Patrick Modiano gelden, die gedreven door vergelijkbare obsessies uit het verleden inmiddels een indrukwekkend oeuvre bij elkaar heeft geschreven. In een precieze, bijna transparante stijl die op zichzelf niets schimmigs heeft en juist daardoor zo effectief kan zijn. Dat is ook nu weer het geval. Modiano slaat in *Voyage de nocés* geen nieuwe wegen in, de oude thema's keren terug, in een iets ander verhaal en een nog ingenieuzere constructie, maar zonder wat mij betreft aan aantrekkingskracht te hebben ingeboet.

(de Volkskrant, 29-6-1990)